

S Z Ö V E T T A N

- Egyszerű szövetek: azonos alakú, eredetű, azonos funkciót végző és felépítésű sejtekből álló szövet**
pl.: szklerenchima, kollenchima, parenchima

- Összetett szövetek: különböző működésű és struktúrájú, fejlődéstanilag összetartozó sejtek csoportja**
pl.: epidermisz

N Ö V É N Y I S Z Ö V E T E K

- 1. Osztódó szövetek/merisztémák**
- Fiatal, nagy sejtmaggal rendelkező
  - Plazmadús
  - Vékony sejtfalú
  - Intenzíven osztódó sejtek csoportja

- 2. állandósult/differenciálódott szövetek**
- Csökkent plazmatartalmú
  - Vastagodott sejtfalú
  - Már nem osztódó sejtek csoportja

Szövetrendszer: eltérő eredetű, megjelenésű, de alapvető működésüket tekintve azonos szövetek csoportja

OSZTÓDÓ SZÖVETEK	MERISZTÉMÁK	CSÚCSMERISZTÉMÁK	HAJTÁSCSÚCS GYÖKÉRCSÚCS
		OLDAL ÉS MÁSODLAGOS MERISZTÉMÁK	NYALÁBKAMBIUM NYALÁBKÖZI KAMBIUM PARAKAMBIUM, PERICIKLUS SEBKAMBIUM
		INTERKALÁRIS MERISZTÉMÁK	
ÁLLANDÓSULT SZÖVETEK	ALAPSZÖVET- RENDSZER	BŐRSZÖVETRENDSZER	EPIDERMISZ, EPIBLÉMA PERIDERMA, RITIDÓMA
		VALÓDI ALAPSZÖVETEK	ASSZIMILÁLÓ ALAPSZÖVET RAKTÁROZÓ ALAPSZÖVET VÍZTARTÓ ALAPSZÖVET ÁTSZELLŐZTETŐ ALAPSZÖVET
		MECHANIKAI SZÖVETEK	KOLLENCHIMA SZKERENCHIMA
		KIVÁLASZTÓ ÉS VÁLADÉKTARTÓ ALAPSZÖVET	EXTRACELLULÁRIS KIVÁLASZTÓ ALAPSZÖVET INRACELLULÁRIS KIVÁLASZTÓ ALAPSZÖVET
	SZÁLLÍTÓ SZÖVETRENDSZER	XILÉM FLOÉM	

OSZTÓDÓ SZÖVETEK

Eredetük szerint

- 1. Elsődleges merisztémák – csúcsmerisztémák**
  - a. bőrszövetképző (dermatogén, protoderma)**
  - b. alapszövetképző (peribléma, alapmerisztéma)**
  - c. szállítószövetképző (pleroma, prokambium)**

- 2. Másodlagos merisztémák – dedifferenciálódás**
  - a. másodlagos bőrszövetet létrehozó - parakambium**
  - b. nyálábközi kambium**
  - c. sebkambium**
  - d. egyszikűek szárvastagító kambiumja**

OSZTÓDÓ SZÖVETEK

Fejlődési állapotuk szerint

1. Iniciálisok

**- embrióban, rügyecske, gyököcske
tenyésztőkúpjában lévő totipotens sejtek**

2. Promerisztémák

3. Merisztémák (hisztogének v. szövetképzők)

OSZTÓDÓ SZÖVETEK

Működésük szerint

1. Bőrszövetképző

2. Szállítószövetképző

3. Alapszövetképző hisztogének

OSZTÓDÓ SZÖVETEK

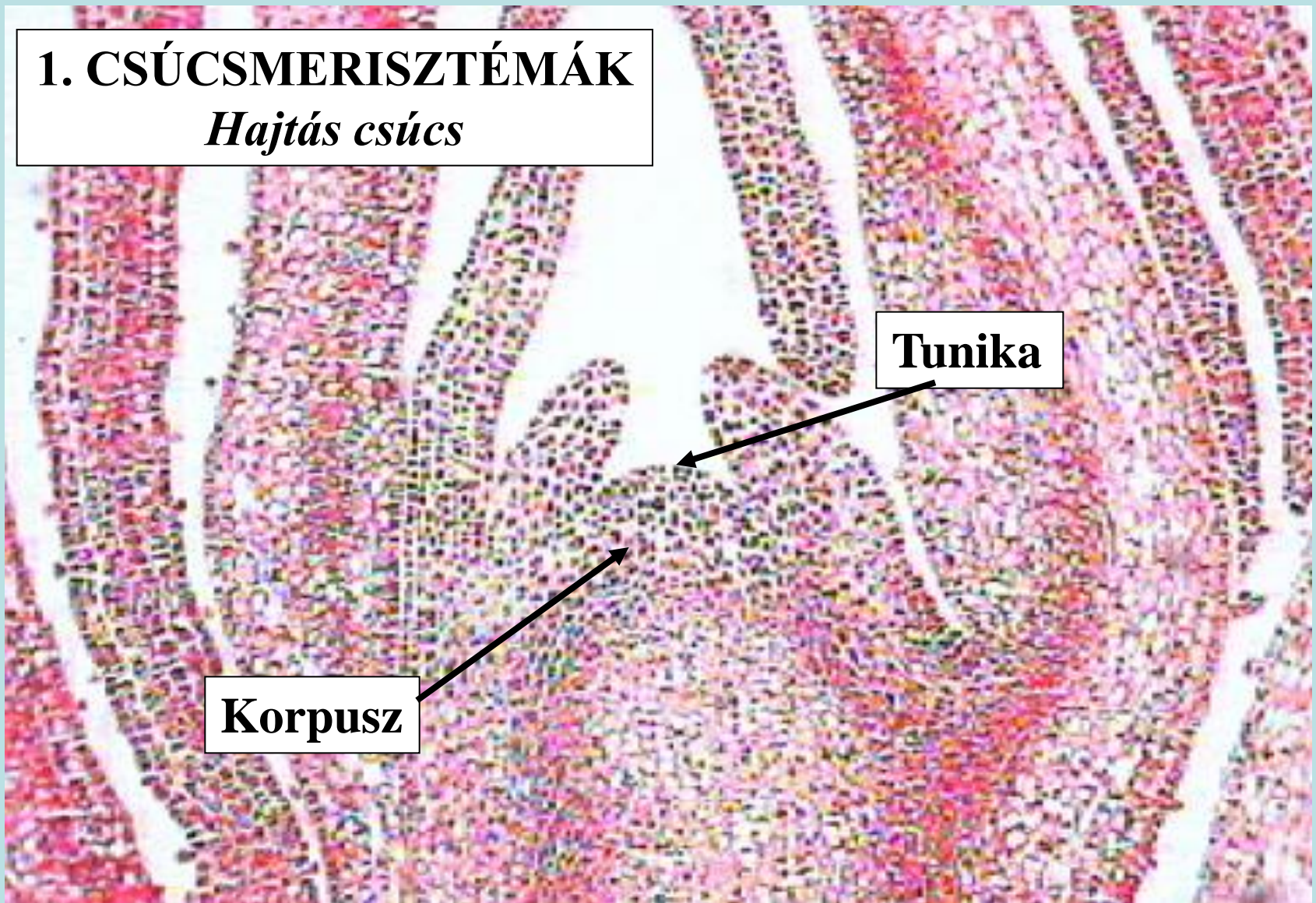
Helyzetük szerint

1. Csúcs-,
2. Oldal-,
3. Interkaláris merisztémák

1. CSÚCSMERISZTÉMÁK

Hajtás csúcs

Korpusz

Tunika

1. PROTODERMA

2. ALAPMERISZTÉMA, PROKAMBIUM

3. Levéldudorok tája

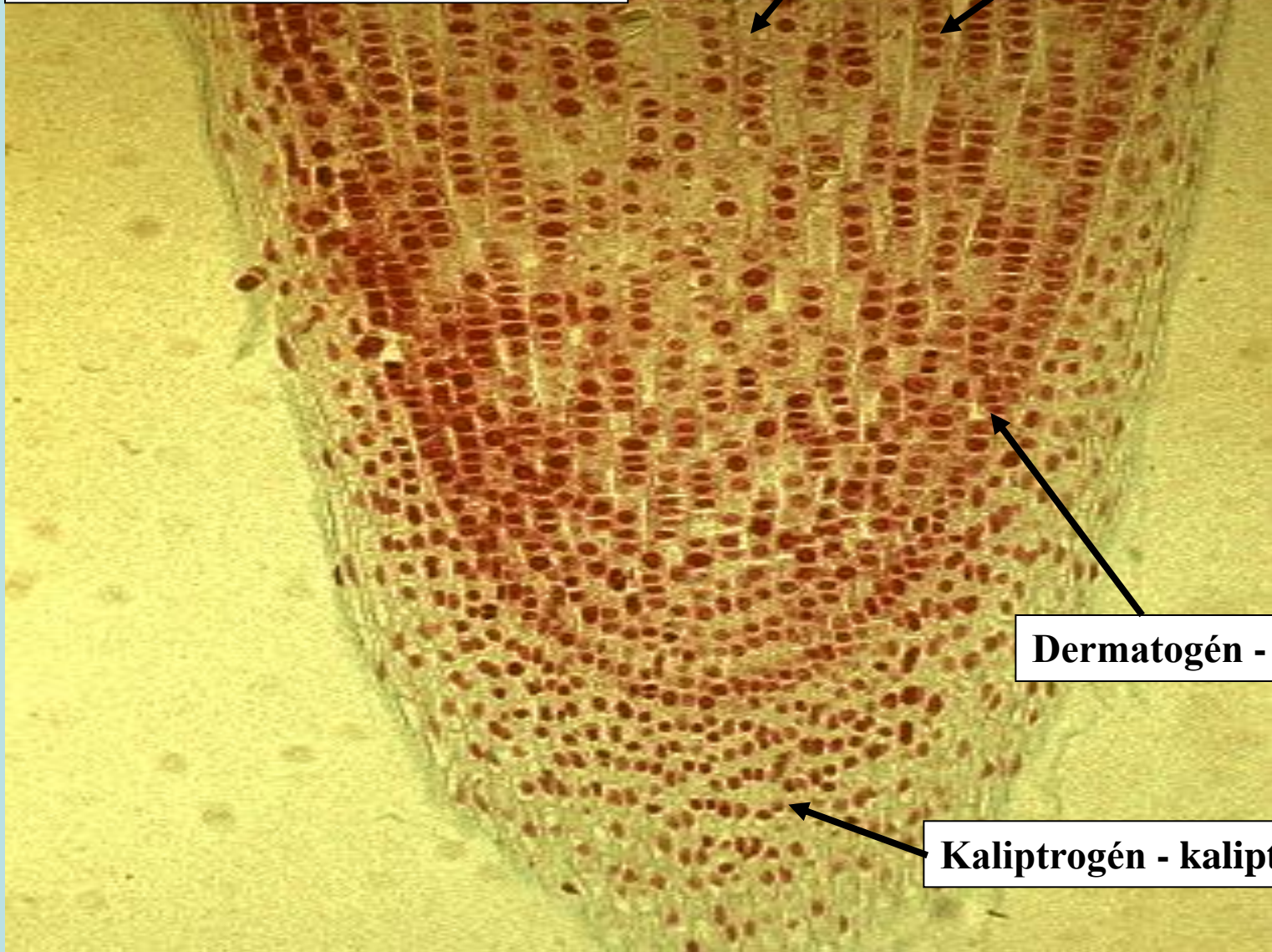

CSÚCSMERISZTÉMÁK

Gyökércsúcs

Pleróma –
Központi henger

Peribléma - alapszövet

Dermatogén - bőrszövet

Kaliptrogén - kaliptra

2. OLDALMERISZTÉMÁK

Kambium

Származása szerint lehet:

1. nyalábkambium – prokambiumból

Pl.: faszcikuláris kambium

2. másodlagos kambium – differenciálódott szövetekből

Pl.: interfaszcikuláris kambium, periciklus, parakambium

NYALÁB- ÉS NYALÁBKÖZI KAMBIUM

1. Nyalábkambium

a. Fuziform iniciálisok

- szállító edénynyalábok FA- és HÁNCSrésze között működik,

- befelé FATESTet, kifelé HÁNCStestet hoz létre

b. bélsugáriniciálisok – bélsugár sejteket fűz le

NYALÁB- ÉS NYALÁBKÖZI KAMBIUM

2. Nyalábközi kambium – másodlagos merisztéma

- bélsugársejtek nyerik vissza osztódóképességüket**
- lefűzhet bélsugársejteket, szállító és szilárdító sejteket**

Farész

This image shows a microscopic cross-section of a plant stem. The vascular bundles are arranged in a ring. Each bundle consists of a central pith (Farész), a surrounding ring of cambium (Kambium), and an outer cortex (Háncsrész). The pith is the innermost part of the bundle, followed by the cambium, and then the cortex. The cortex is composed of several layers of cells, including the epidermis and the cortex proper. The cambium is a thin layer of cells that produces secondary xylem and secondary phloem. The pith is made of large, thin-walled cells. The cortex is made of smaller, more densely packed cells. The vascular bundles are separated by intervascular bundles. The overall structure is symmetrical around the central axis.

Háncsrész

Kambium

PARAKAMBIUM

- **másodlagos bőrszövet – periderma**

PERICIKLUS

- **a gyökér központi hengerének legkülső sejtsora**
- **oldalgyökérvézés**
- **gyökér másodlagos vastagítása - hullámkambium**

3. INTERKALÁRIS MERISZTÉMÁK

- **Közbeiktatott merisztémák**
- **Szártagok megnyúlását**
- **Levélnyel, levéllemez növekedését biztosítják**

SEBKAMBIUM

- **Sérüléskor sebhormonok hatására keletkezik**
- **Szemzéskor az alany és a nemes szállítószövetei között létesít kapcsolatot**

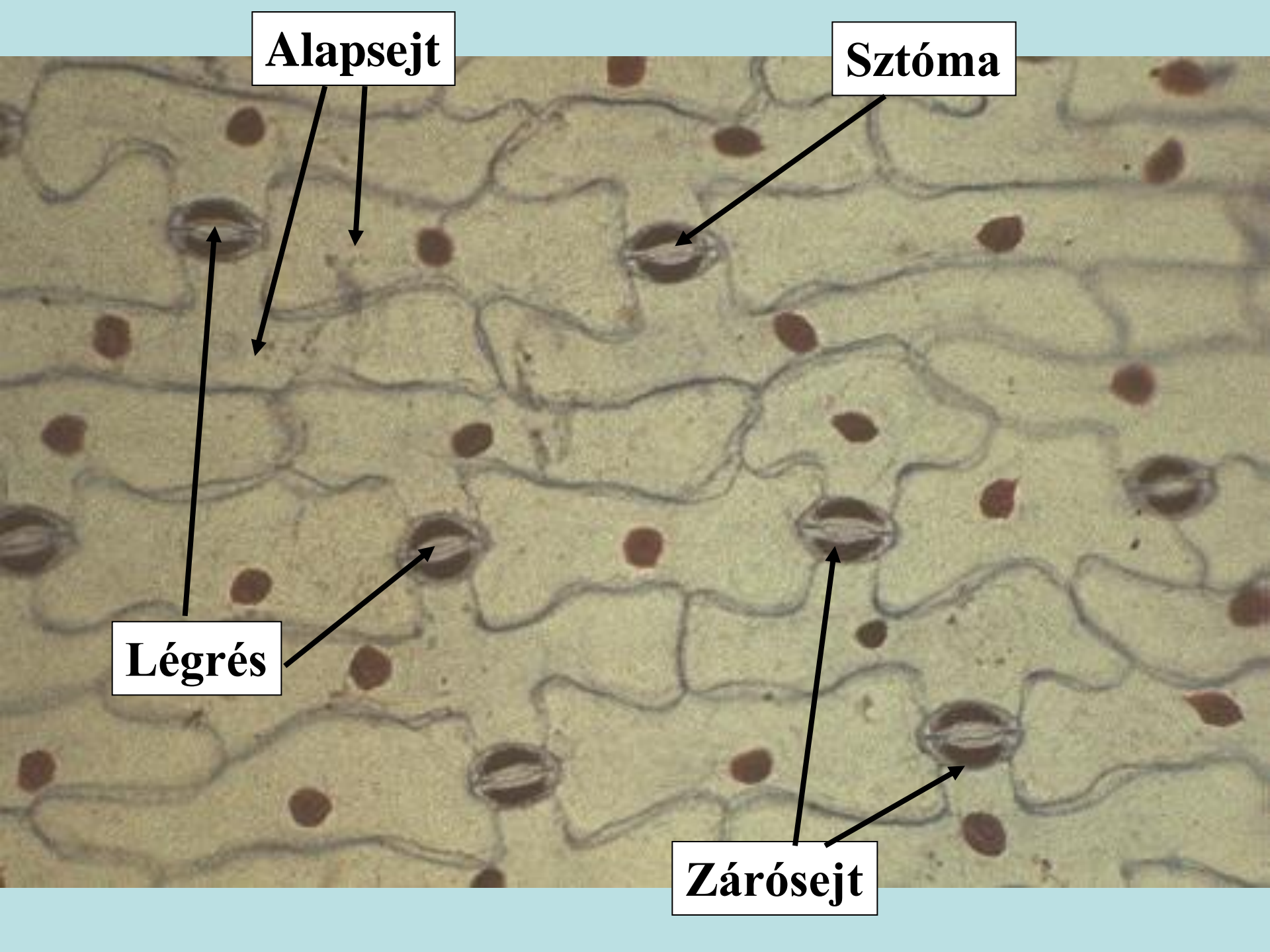

SZÖVETRENDSZEREK

Elsődleges bőrszövetrendszer

a. Epidermisz

b. Epibléma/rhizodermisz

Alapsejt

Sztóma

Légrés

Zárósejt

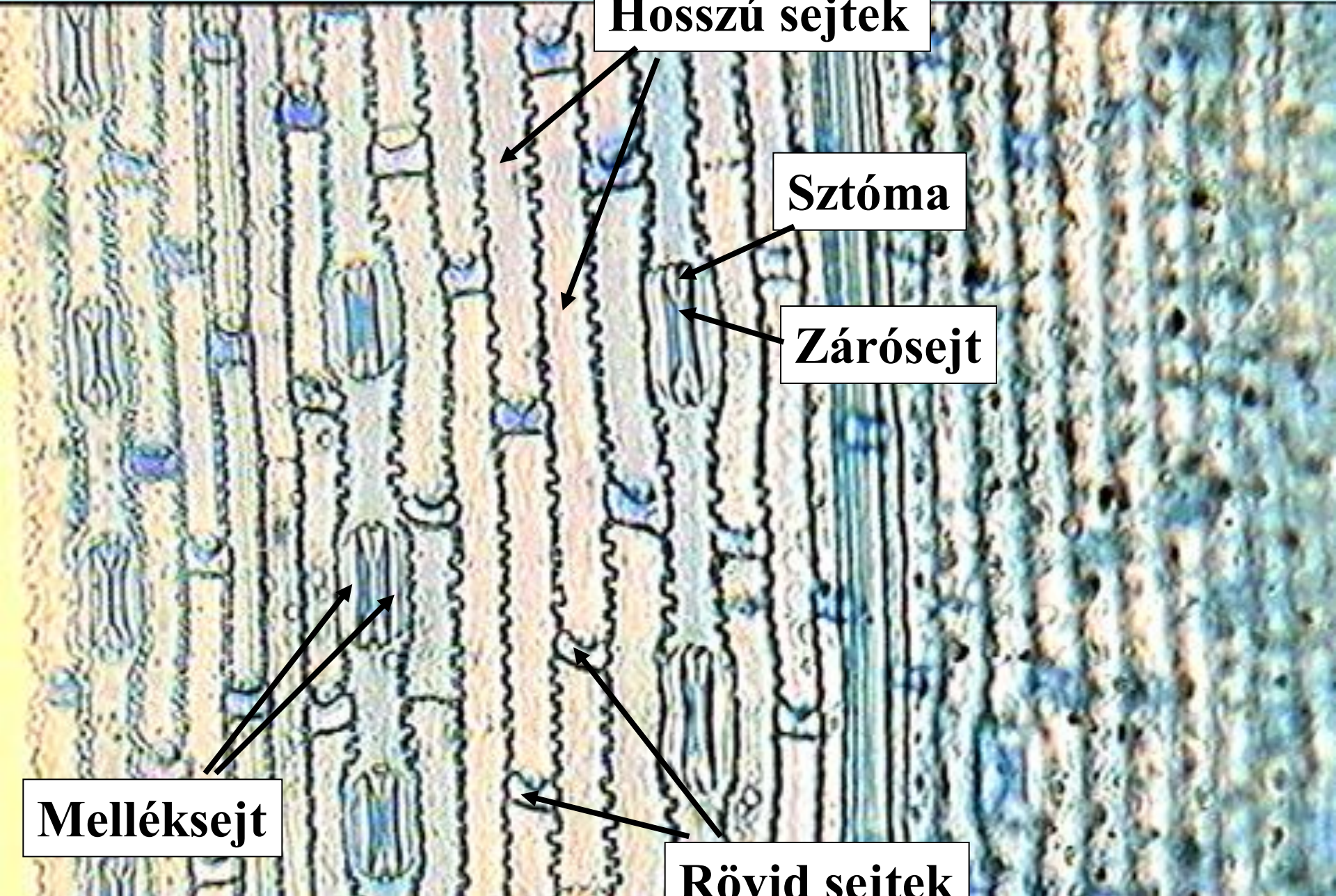
Hosszú sejtek

Sztóma

Zárósejt

Melléksejt

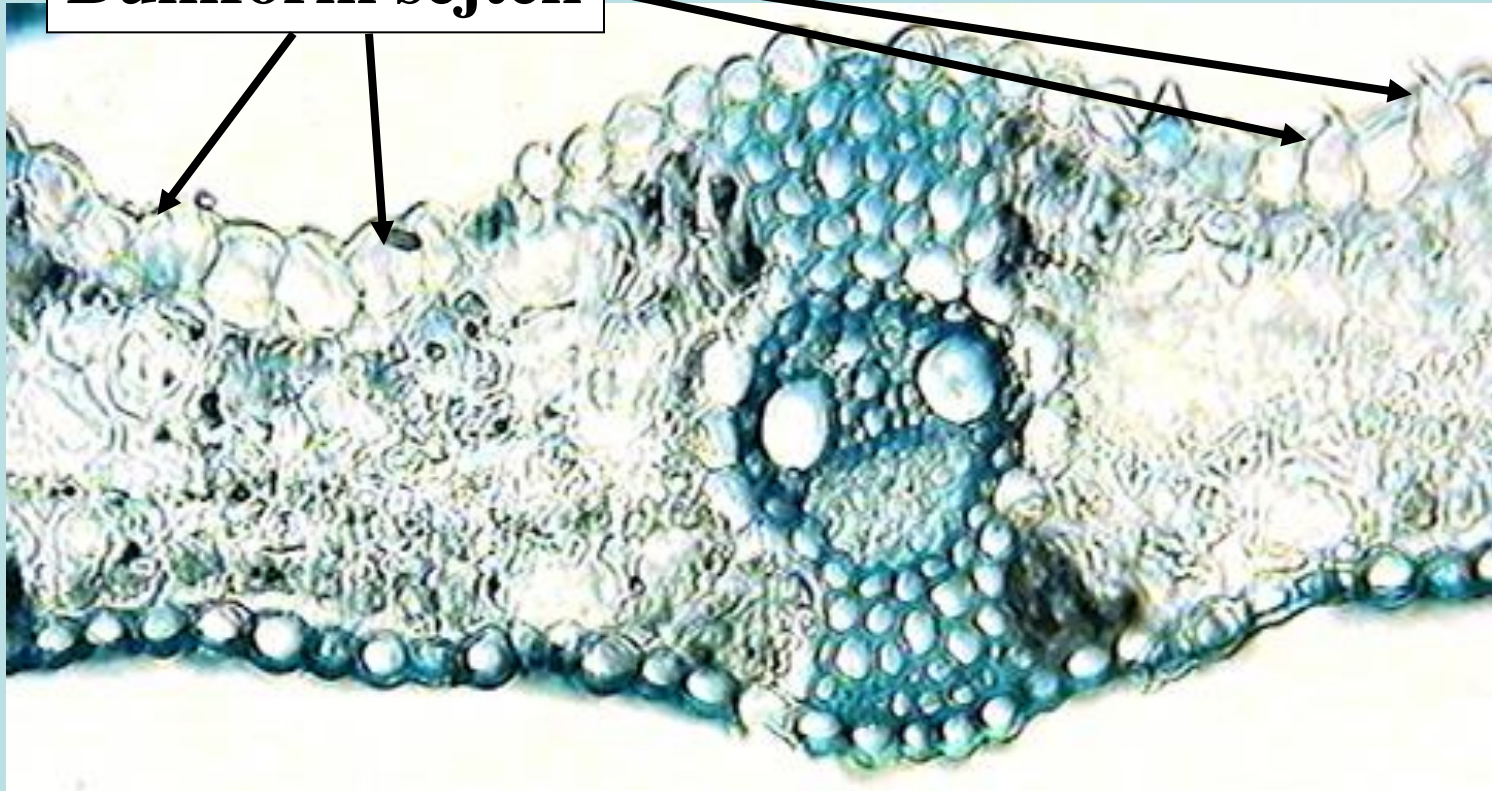
Rövid sejtek

Pázsitfű-levél keresztmetszet

Bulliform sejtek

Gázcserenyílás/Sztóma

Légrés

Zárósejt

Légudvar

Helyzete lehet:

- Szintbeli – mezofita
- Süllyedt – xerofita
- Kiemelkedő - hidatofita

Szőrképletek/trichómák

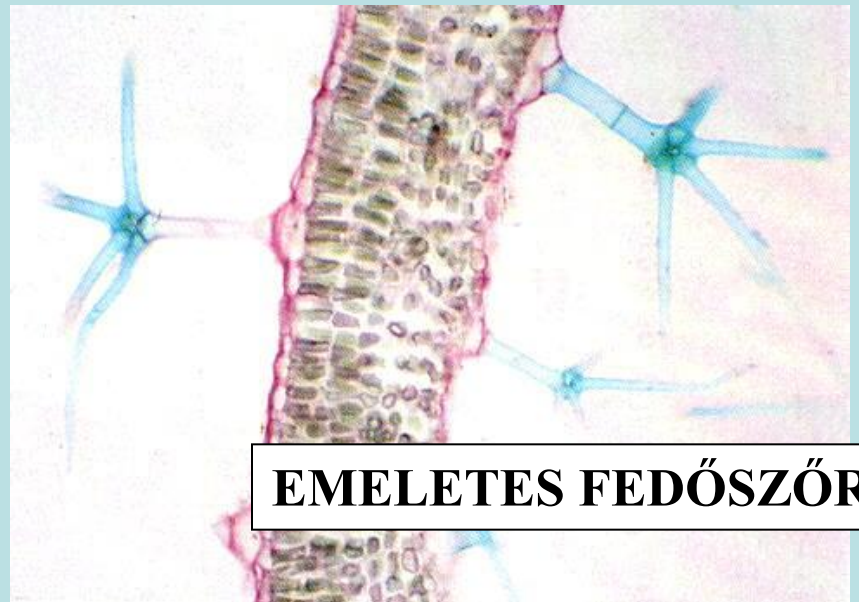
1. Papilla
2. Serteszőr
3. Fedőszőr
  - a. egyszerű
  - b. elágazó
  - c. csillag
  - d. pikkely alakú
4. Kapaszkodószőr
5. Mirigyszőr
6. Emergencia
7. Csalánszőr

MIRIGYSZŐR

EMELETES FEDŐSZŐR

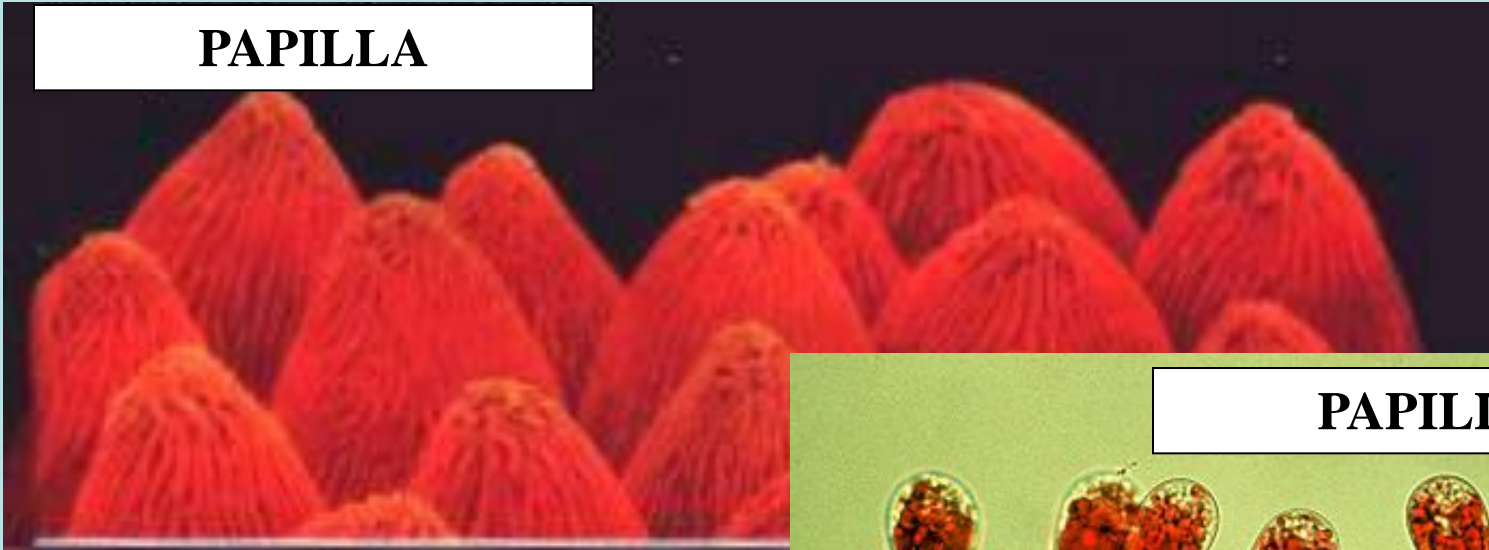
PIKKELYSZŐR

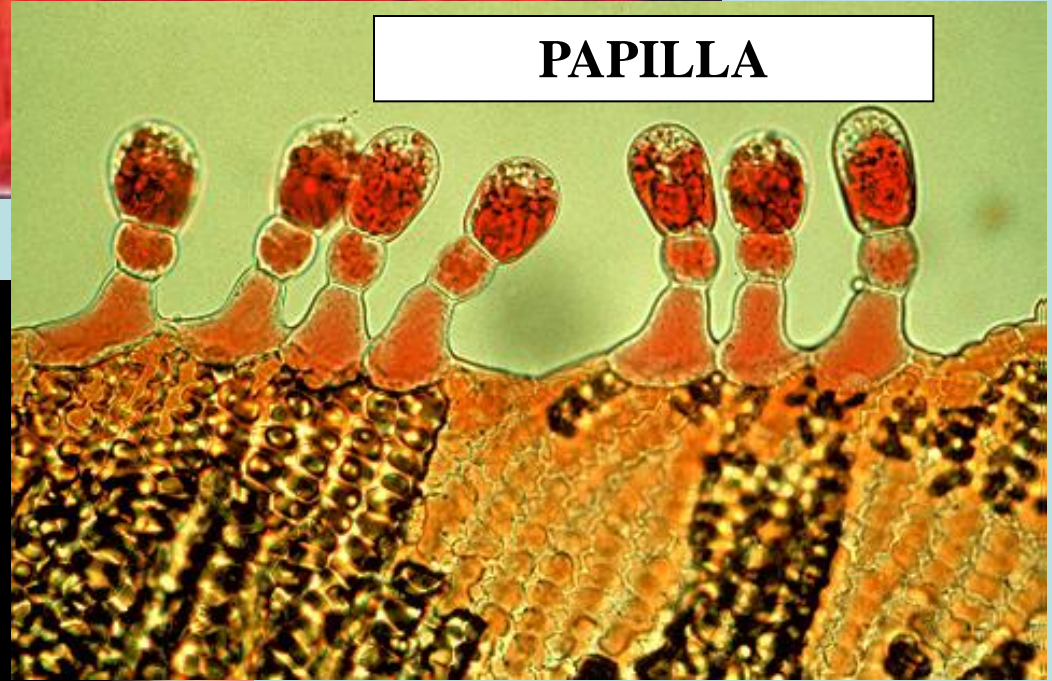
CSALÁNSZŐR

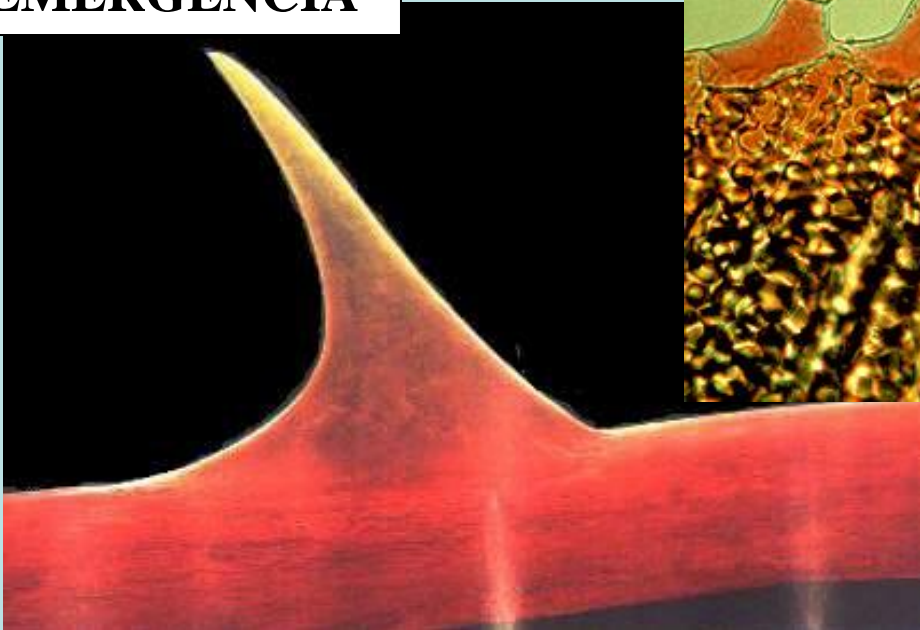
PAPILLA

PAPILLA

EMERGENCIA

Epibléma

- **Dermatogén**
- **Trichoblasztok**
- **Exodermisz –
elsődleges kéreg
legkülső sejtsora**
- **Periderma**

Másodlagos és harmadlagos bőrszövetek

1. Parakambium --- paraszövet + paraalapszövet

Periderma v. parabőr

2. Új parakambium a háncsrészben

Kevert eredetű harmadlagos bőrszövet v.
ritidóma

ALAPSZÖVETRENDSZER

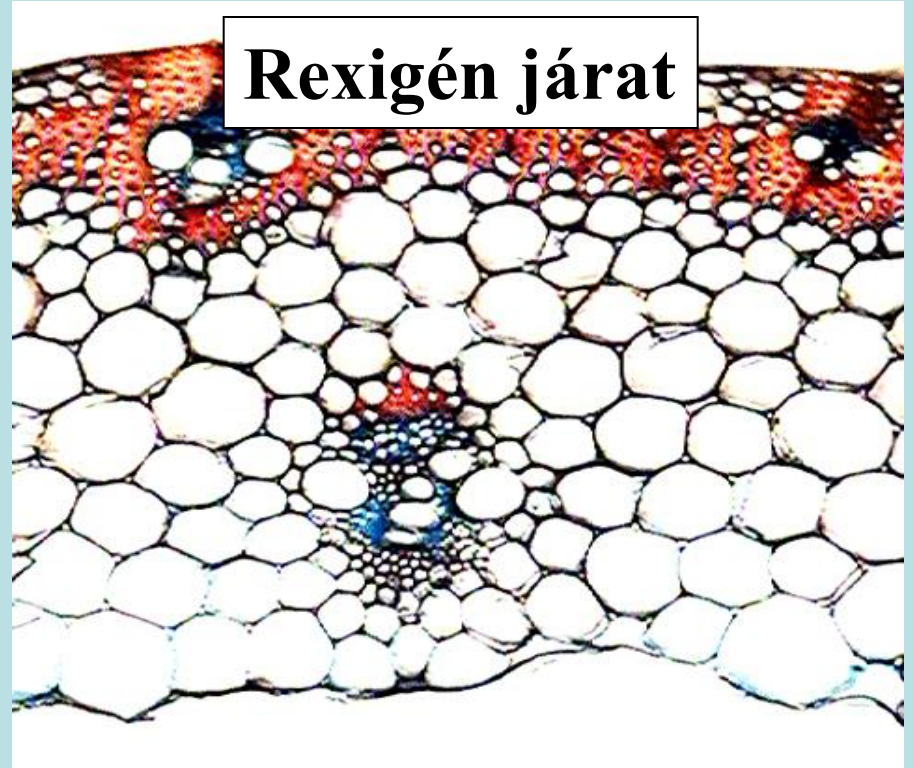
- 1. Gyökér: peribléma**
- 2. Hajtás: alapmerisztéma**
- 3. Típusai:**
  - a. valódi alapszövetek**
  - b. mechanikai alapszövetek**
  - c. kiválasztó alapszövetek**

a. Valódi alapszövetek

Lizogén járat

Rexigén járat

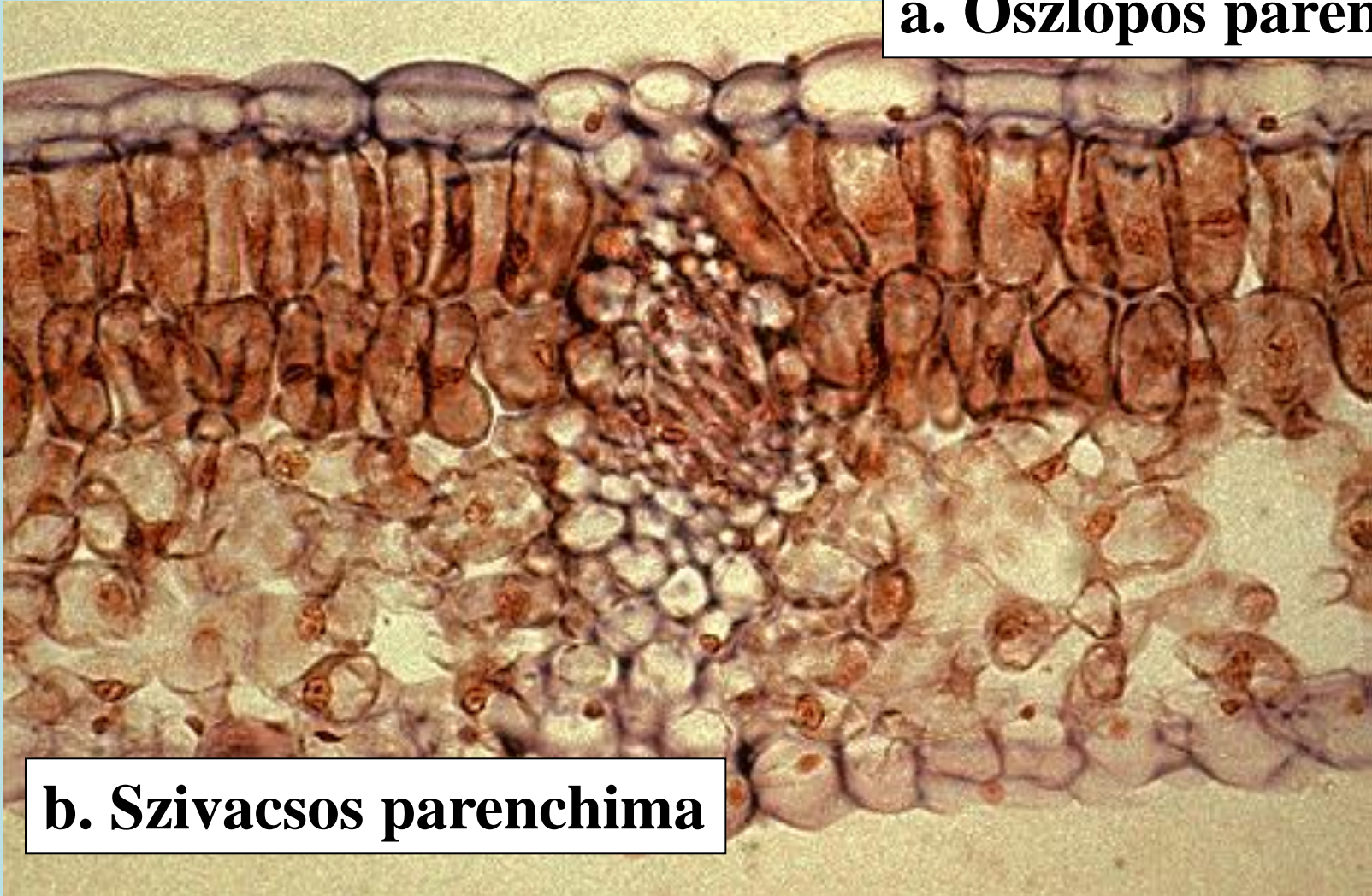
Skizogén gyantajárat

a/1. Asszimiláló alapszövet

a. Oszlopos parenchima

b. Szivacsos parenchima

a/2. Raktározó alapszövet

- keményítő
- cukor
- olaj
- fehérje
- hemicellulóz

a/3. Víztartó alapszövet

- **Víz a vakuólumban**
- **Víz a sejtfal nyálkatartalmához kötődve**

a/4. Átszellőztető alapszövet

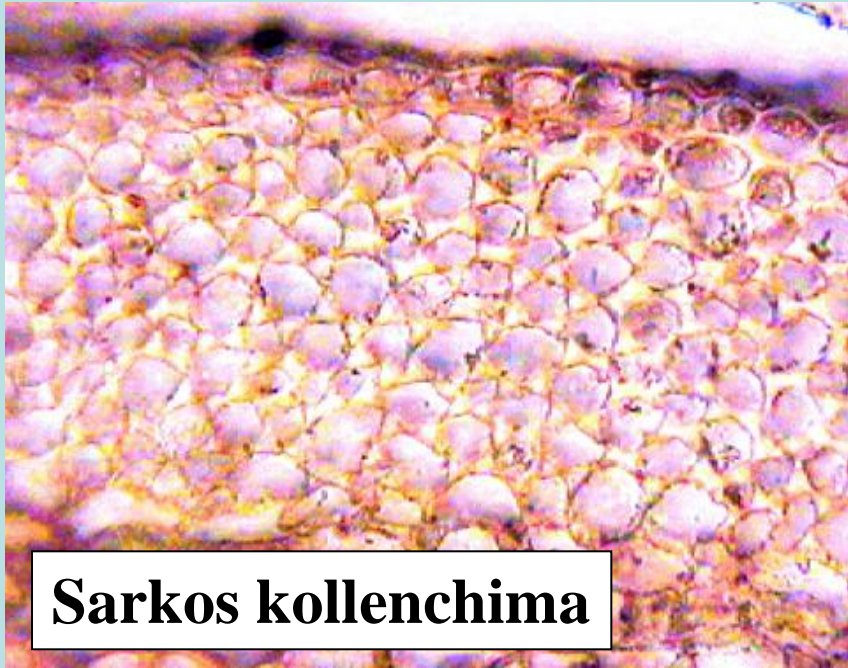
- **Levegőt tartó sejtközötti járatok**
- **Víz alá merült szervek gázcsereje**

b. Mechanikai alapszövet

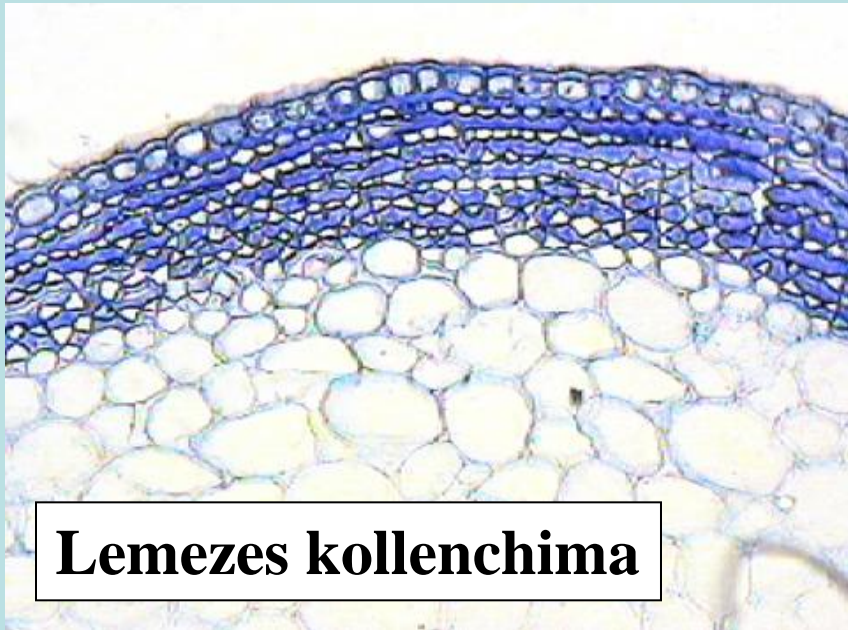
- 1. Élő sejtekből álló KOLLENCHIMA**
- 2. Holt sejtekből álló SZKLERENCHIMA**

B/1. Kollenchima

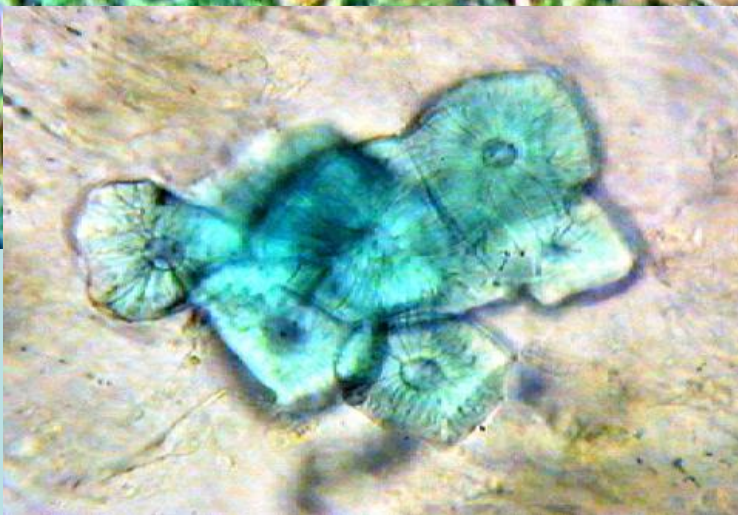
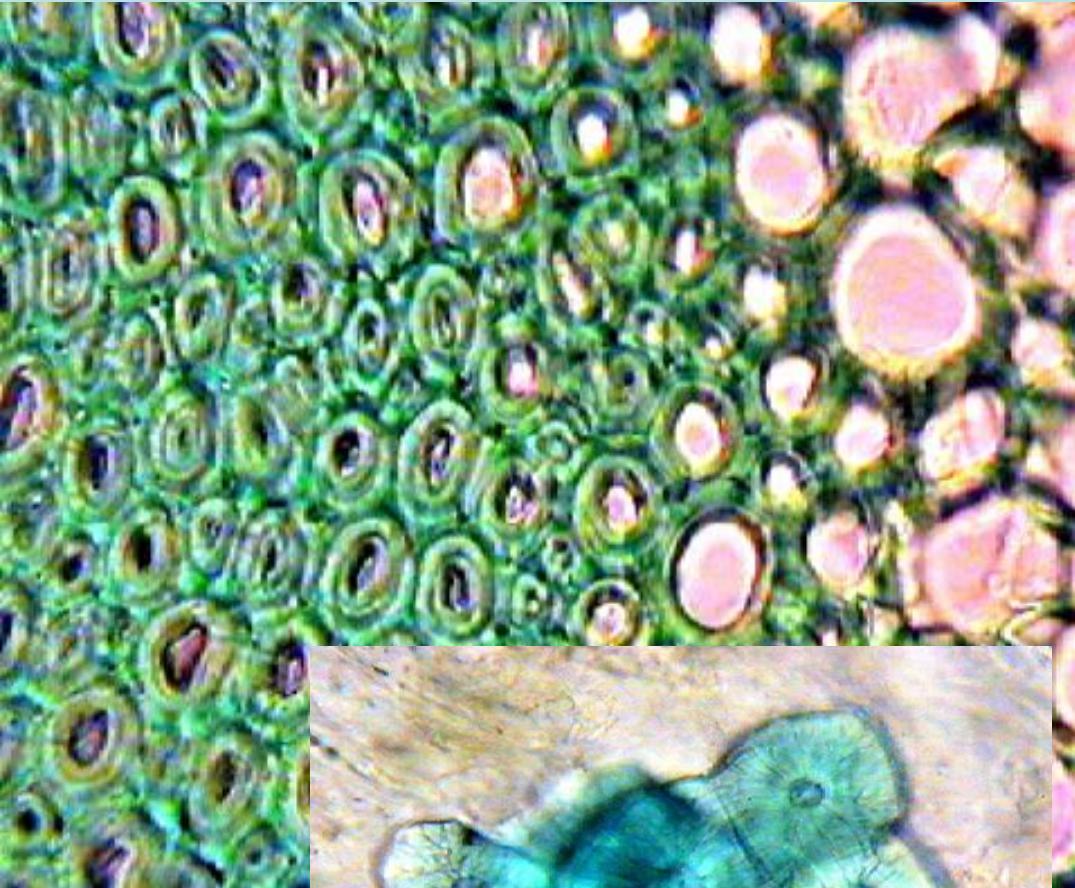
Sarkos kollenchima

Lemezes kollenchima

- Sejtfal HELYENKÉNT vastagszik ---- cellulóz, pektin
- Szilárdsága nagy
- Tartós igénybevétel után megnyúlva marad

b/2. Szklerenchima

- **A sejtfa** **TELJESEN** **vastagszik** ---- **lignin**
- **Rostok** **hosszúra** **nyúltak**
  - a. xiláris rost**
  - b. extraxiláris rost**
- **Kősejt**

c. Kiválasztó és váladéktartó alapszövet

- 1. A kiválasztott anyagot a növény hasznosítja
SZEKRÉTUM (pl.: nektár)**
- 2. A kiválasztott anyagot a növény nem hasznosítja
EXKRÉTUM (pl.: gyanta)**

A termék lehet:

- gáznemű**
- folyékony**
- szilárd**

Kiválasztás

A. EXTRACELLULÁRIS

1. Mirigyszőr – illóolaj

(kolléterek)

2. Nektáriumok (emergencia)

-intraflorális

-extraflorális

3. Illatmirigy – ozmofóra

4. Hidatóda

B. INTRACELLULÁRIS

- Idioblasztok

-olaj

-balzsam

-csersav

-nyálka

-kristályzárvány

SZÁLLÍTÓSZÖVETRENDSZER

1. Faszövet – XILÉM

- víz- és ásványianyagszállítás
- szilárdítás, raktározás
- sejtjei plazma nélküliek

2. Háncsrész – FLOÉM

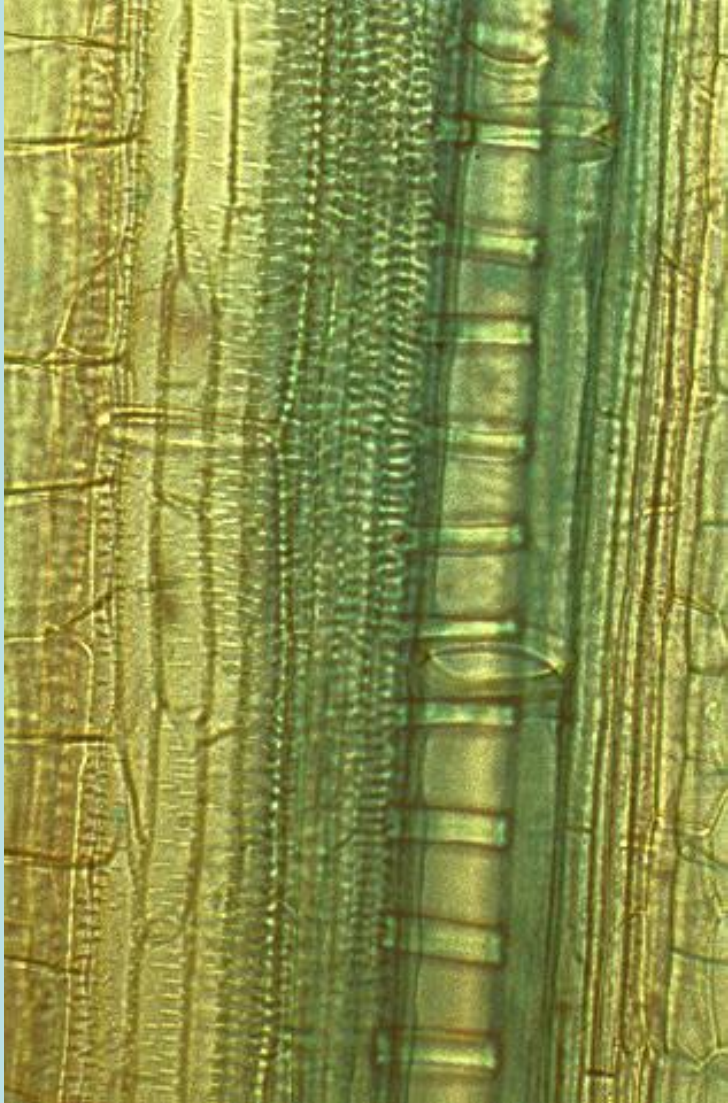
- asszimilátum szállítás
- sejtjei plazmadúsak

Xilém

- **Prokambium --- ELSŐDLEGES XILÉM (protoxilém)**
- **Metaxilém (egyszikűek, nem vastagodó kétszikűek)**
- **Nyaláb- és nyalábközi kambium --- MÁSODLAGOS XILÉM**

Xilém sejtes elemei

1. Tracheidák – vízszállító sejtek

- hosszúra nyúlt, ferde falú
- sejtfaluk gyűrűs, spirális, hálózatos, gödörkés vastagodású

2. Tracheák – vízszállító csövek

- sejtek harántfala felszívódik
- éveken át működnek
- tilliszképződés

Xilém sejtes elemei

3. Faparenchima

- plazmatartalmú, vékony falú elem
- szállít és raktároz

4. Farost

- szkerenchimatikus, megnyúlt elemek
- szilárdít

5. Egyéb alkotók

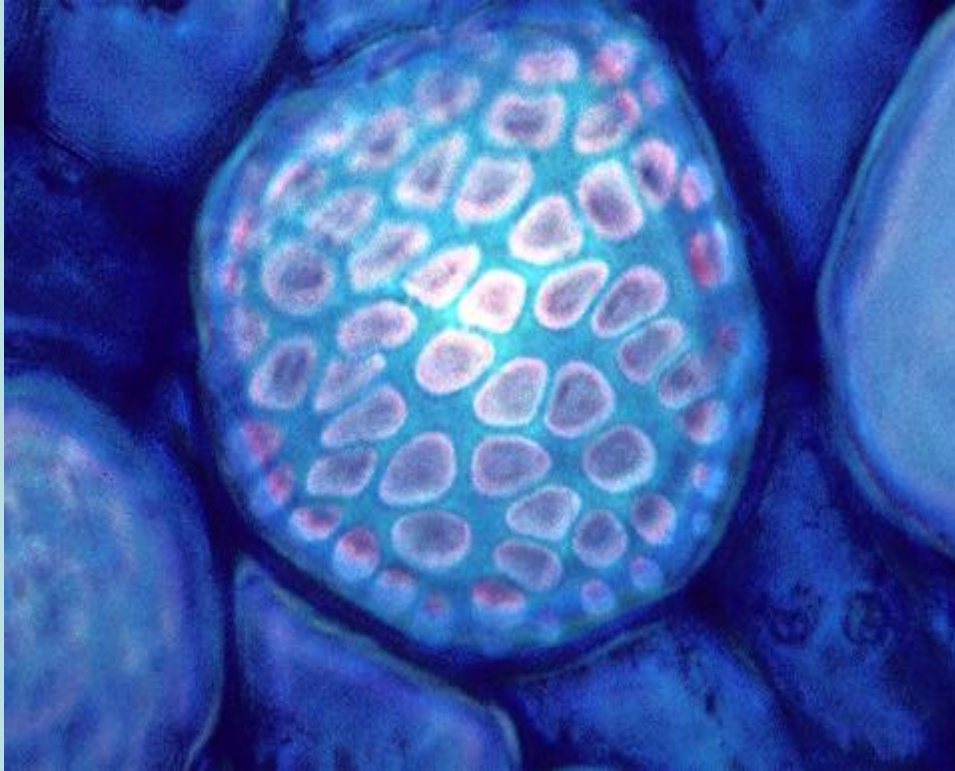
- rostracheidák, rekeszes rost, pótlórostok

Floém

- **Prokambium --- PRIMER FLOÉMELEMEK – protofloém**
- **Metafloém**
- **Nyaláb- és nyalábközi kambium --- MÁSODLAGOS HÁNC**

Floém sejtjes elemei

1. Rostasejtek

- megnyúlt, plazmatartalmú sejtek
- gödörkés sejtfalvastagodással

2. Rostacsövek

- rostalemez
- 1-3 évig működnek

Floém sejtes elemei

3. Kísérősejtek

4. Háncsparenchima

- szállít és raktároz
- inaktiválódva szklerenchima jellegű

5. Háncsrost

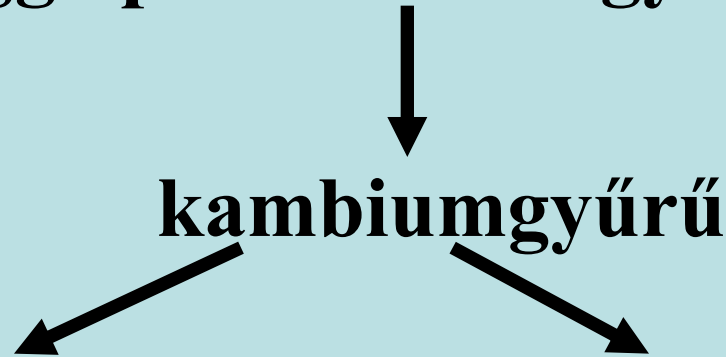
- szilárdít – cellulóz

6. Kambiform sejt

SZÁLLÍTÓPÁLYÁK

1. Hengerpalást

- a szállítópálya hengerpalástot alkot
- összefüggő prokambiumgyűrű

Kifelé: háncselemek

befelé: faelemek

SZÁLLÍTÓPÁLYÁK

2. Edénnyaláb

- a prokambium különálló nyalábokat fűz le

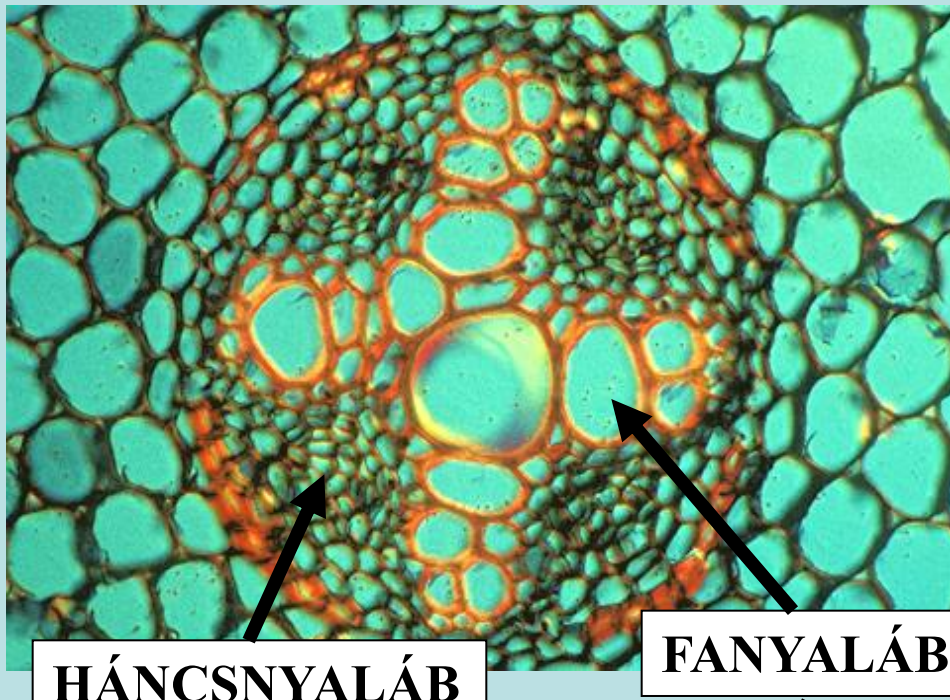

Köteges szállítópályák

- faelemből álló része: HADROM – *vazális rész*
- háncsból álló része: LEPTOM – *kribrális rész*

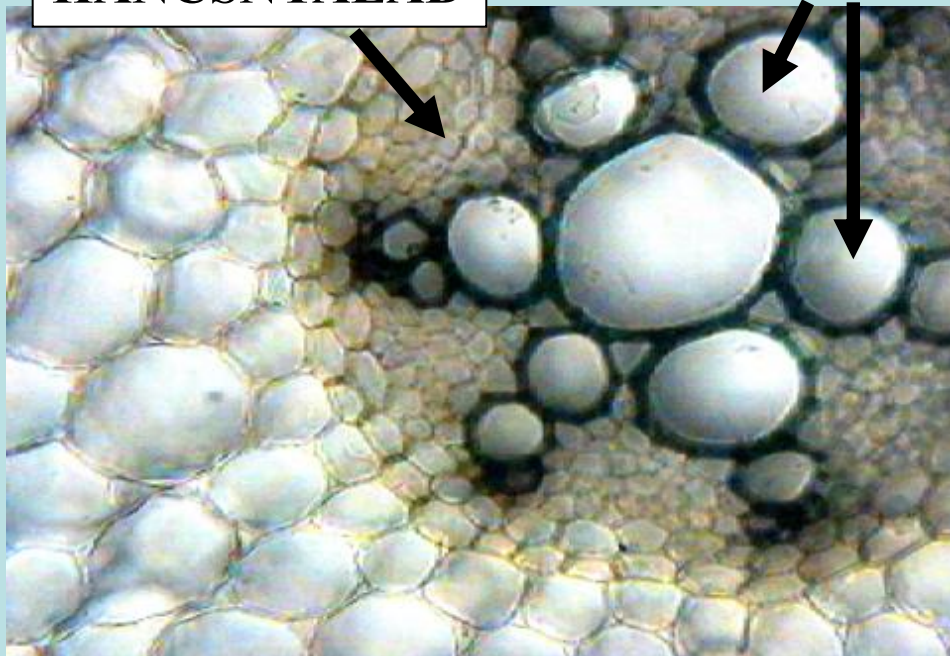
nyalábok faelemei a farosttal együtt – XILÉM
nyalábok háncselemei a háncsrostokkal - FLOÉM

Egyszerű nyaláb *fiatal, nem vastagodott gyökér*

HÁNCSNYALÁB

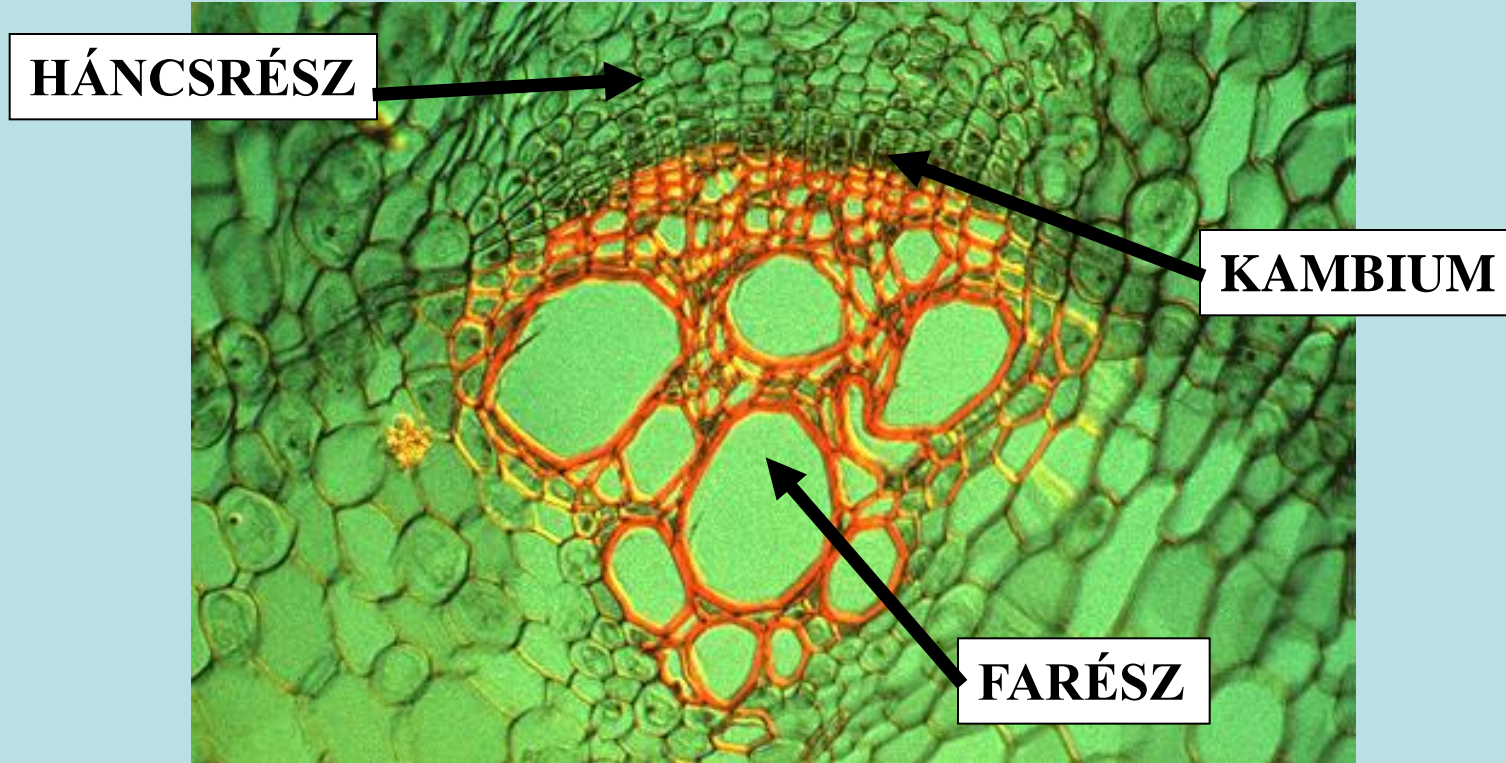
FANYALÁB

- fa- és háncsszövet külön köteget alkot
- Kétszikű gyökér: kevés háncs- és fanyaláb – oligarch (2-4)
- Egyszikű gyökér: sok nyaláb – poliarch (5-)

Összetett szállítónyaláb

Fa- és háncsszövet egy kötegben

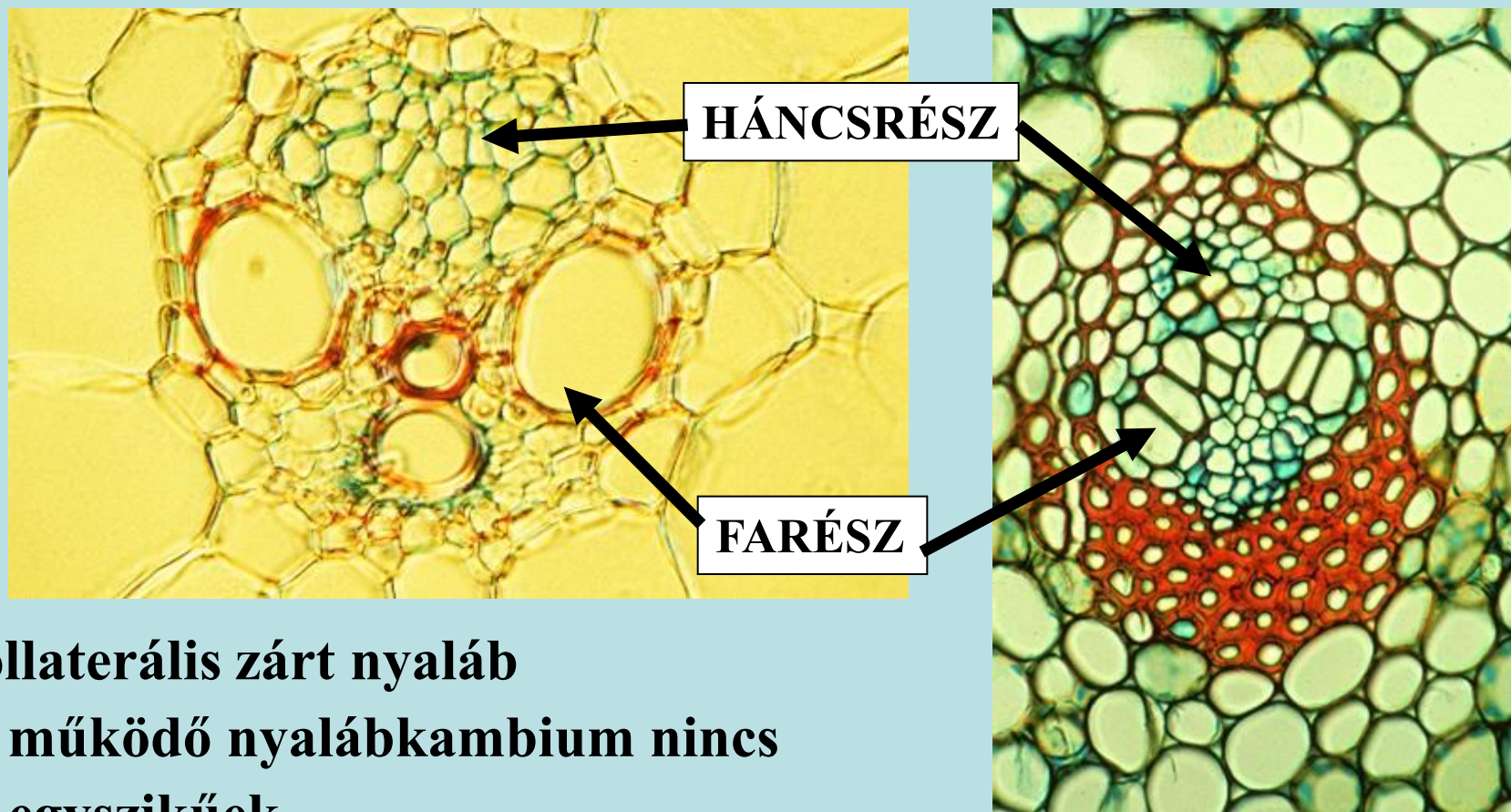

1. **Kollaterális nyílt nyaláb**
  - működő nyalábkambium
  - nem vastagodott kétszikűek

Összetett szállítónyaláb

Fa- és háncsszövet egy kötegben

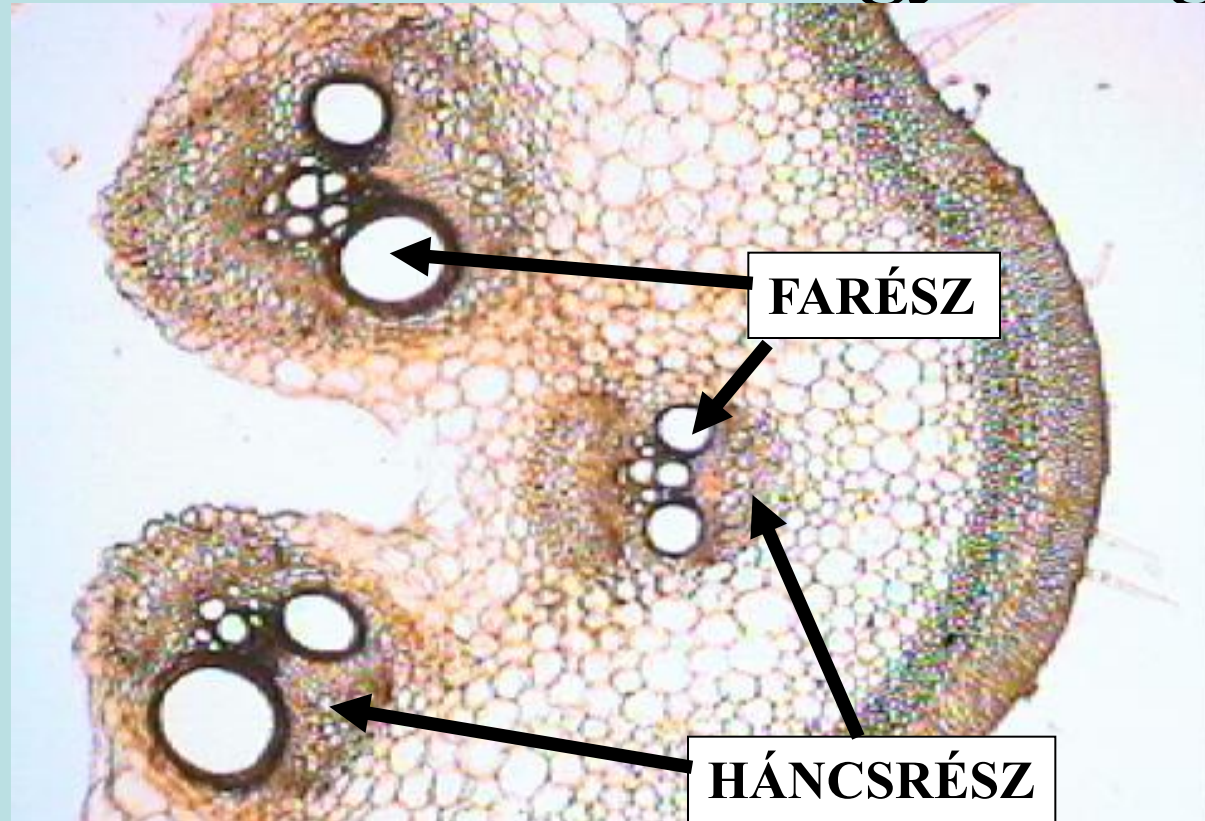
2. Kollaterális zárt nyaláb

- működő nyalábkambium nincs
- egyszikűek
- másodlagos vastagodásra nem képes szervek – pl.: levélnyel, virágkocsány

Összetett szállítónyaláb

Fa- és háncsszövet egy kötegben

3. Bikollaterális nyaláb

- középen farész, külső- és belső oldalán 1-1 háncsköteg
- működő kambium
- Tökfélék családja

Összetett szállítónyaláb

Fa- és háncsszövet egy kötegben

4. Koncentrikus nyaláb

- működőképes kambium nincs

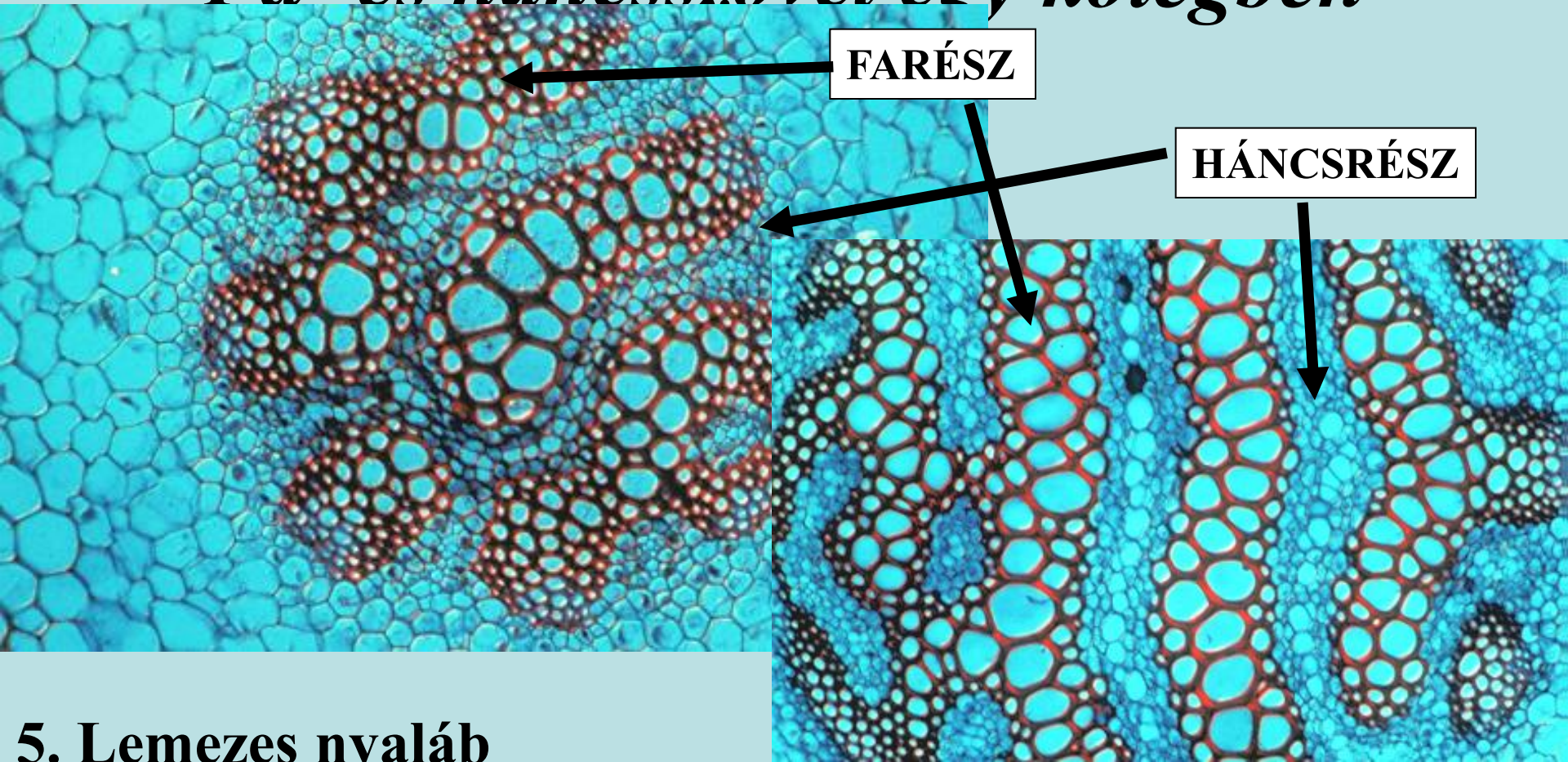
- lehet:

  - a. hadrocentrikus: középen farész

  - b. leptocentrikus: középen háncsrész

Összetett szállítónyaláb

Fa- és háncsszövet egy kötegben

5. Lemezes nyaláb

- párhuzamos lemezekben váltakozva háncs- és farész
- pl.: korpafüvek

- **Zárt edénynyalábok körül parenchimatikus v. szklerenchimatikus NYALÁBHÜVELY**
- **Véd, szilárdít, tápanyagot közvetít**
- **Nyílt edénynyalábok körül FÉLHÜVELY**